

HRVATSKI BIOGRAFSKI LEKSIKON, sv. III (Č – Đ),
glavni urednik Trpimir Macan, Zagreb 1993, str. 779.

U izdanju Leksikografskog zavoda "Miroslav Krleža" otisnuta je, nakon četverogodišnjeg razmaka od prethodnog sveska, treća knjiga Hrvatskoga biografskog leksikona.

Prvi svezak (od slova A do Bi) objavljen je 1983. (glavni urednik Nikica Kolumbić) sadržavao je 1751 biografiju pojedinaca i obitelji. Drugi svezak izašao je nakon šestogodišnje stanke uvjetovane napadima marksističke kritike na "ideološki nepodobnu koncepciju" prve knjige. Taj svezak uredio je Aleksandar Štupčević i broji oko 1790 životopisa (od slova Bi do C). Netom izašao treći svezak kao glavni urednik potpisuje *Trpimir Macan*. Na 779 stranica sadržan je ukupno 1561 životopis, dakle nešto manje nego u prethodna dva sveska. Kao i prethodne dvije knjige, i treći svezak popraćen je bogatim ilustrativnim materijalom (oko 600 crno-bijelih i 60 kolor fotografija).

Dugoročno zamišljen u deset svezaka, Leksikon je svojom sadržajnom koncepcijom zbir životopisa poznatih pojedinaca kako Hrvata tako i pripadnika drugih nacionalnosti koji su na bilo koji način i na bilo kojem području ljudske djelatnosti utjecali (pozitivno ili negativno) na civilizacijski razvoj Hrvatske kroz njezinu cjelokupnu prošlost. Način prezentiranja životopisa redovito je objektivn, pozitivistički, s isticanjem osnovnih biografskih podataka o svakom pojedincu te s posebnim naglaskom na utvrđivanju i vrednovanju njegova doprinosa na području svoga djelovanja.

Povijesna struka, koja je u svim leksikografskim edicijama sličnog karaktera najopsežnije zastupljena, i ovdje zauzima istaknuto mjesto. U Leksikonu stoga zatječemo istaknute pojedince i obitelji vezane za hrvatski politički, društveni, gospodarski, crkveni i kulturni razvoj od najstarijih vremena do danas.

Politička povijest zastupljena je nizom zaslužnih pojedinaca, mahom iz prošlog i ovog stoljeća. Opsegom se ističu biografije istarskog preporoditelja biskupa Jurja Dobrile, dalmatinskih političara Ivana Danila, Pera i Melka Čingrije, Mate Drinkovića i drugih. Od komunističkih ideologa spomenut ćemo životopis Đure Đakovića, Milana i Vladimira Čopića. Nisu zaboravljeni ni odnaroditelji: mađaron Dávid Antal, dalmatinski autonomaši Vincenzo Duplančić, nosioci prosrpske politike u Dalmaciji Uroš i Boško Desnica, kao ni zloglasni četnički vojvoda iz Knina Momčilo Đujić.

Banovi, hercezi, kneževi i župani srednjovjekovne Hrvatske brojni su, a njihove biografije pomno obrađene. Zatječemo tako podatke o životu banova Pavla Čupora, Ivana Čuza, Emerika Derenčina, neretvanske vladare Diudita i Družaka, krbavskog i sidraškog župana Desimira i Desena, političkog vojvodu Žarka Dražojevića, zadarskoga kneza Damjana Desinju i mnoge druge. Dostojno mjesto dano je i hrvatskim vladarima knezu Domagoju i kralju Stjepanu I. Držislavu.

Važno pomagalo istraživačima društvene i vojne povijesti jesu životopisi ratnika, protuturskih boraca, ustanika, urotnika te niza najviših vojnih zapovjednika austrijske vojske hrvatskog podrijetla. Među inima spomenut ćemo biografije protuturskog borca u Slavoniji Mate Delimanića, admirala Ivana Diničića, šibenskih ratnika iz obitelji Divnić, paškog urotnika Dišića, branitelja Siska Blaža Đuraka... Zanimljive su i biografije osnivača Kaira Džauhar Ben Abdullaha, borca za slobodu Bugara Pavla Đurđevića i sudionika građanskog rata u Rusiji Tome Dundića. Najviše činove u austrijskoj vojsci obnašali su i mnogi Hrvati: Đuro Čanić, Maksimilijan Čičerić, Miho Čuić te više članova porodica Dedović, Čivić Rohrski, Čolić i drugi.

Jedna od najzastupljenijih skupina Leksikona jesu crkvene osobe koje su dale važan doprinos na polju filozofije, teologije, povijesne znanosti, leksikografije, književnosti, umjetnosti, ali i diplomacije, politike i pastoralnog rada. Dragocjene su tako biografije humanista Jurja Dragiši-

ća, senjskog biskupa Markantuna Dominisa, biografa Bartola Đurđevića, političara i filozofa Andrije Dorotića, vjerskog pisca Matije Divkovića i drugih. Leksikon sadržava i životopise brojnih crkvenih dostojanstvenika (nadbiskupi, biskupi, istaknuti opati), od kojih izdvajamo biskupa Donata u Zadru, zagrebačkog biskupa Duha, prepošta kninskog kaptola Dobroslava i pisca Barskog rodoslova popa Dukljanina.

U Leksikonu su zastupljene i plemićke i istaknute pučke porodice s hrvatskih prostora, čiji su istaknuti predstavnici obrađeni i kao samostalna natuknica. Bez premca u čitavoj knjizi je natuknica o porodici Drašković i njezinim brojnim istaknutim predstavnicima (najopsežnije su obrađeni kardinal Juraj i političar Janko Drašković). Od ostalih porodica ističu se tekstovi o dalmatinskim porodicama Detrico, Divnić, Dominis, Draganić, Držić i Đurđević, pomorskim rodovima bokotorskog prostora (Dabčević, Dabović, Đurović i dr.), slavonskim i hrvatskim plemićkim rodovima Čupor, Delišimunović, Domagović, Dominić, Dragičić te porodicama veletrgovaca i industrijalaca (Deutsch Maceljiski, Drach, Danno). Iz Like upoznajemo porodicu Došen i Disislavić, u Senju se ističu uskočke porodice Daničić i Domazetović, u Istri grofovi Devinski itd.

Od hrvatskih plemićkih rodova srednjega vijeka vrijedni pažnje su tekstovi o benkovačkim Draganićima i kninskim Čubranićima.

Naposljetku, Leksikon sadržava i životopise hrvatskih povjesničara prošlih stoljeća (Grgur Čvčvapović, Franjo Divnić) i suvremenog doba.

U zaključku ovog kratkog pregleda najvažnijih konceptijskih i za povijesnu struku sadržajno najzanimljivijih obilježja potrebno je još jednom istaknuti neprijeporno značenje koje za hrvatsku kulturu i znanstvenu baštinu ima izlazak ovakve edicije. Sustavni nastavak izdavanja ostalih knjiga Hrvatskoga biografskog leksikona, uz nadu da se njihovo pojavljivanje neće morati čekati toliko dugo, projekt je kojime se hrvatska leksikografija ravnopravno uključuje u niz europskih zemalja koje izdaju istovrsne leksikone. Osim toga, objedinjavanjem životopisa istaknutih Hrvata i onih koji su prinosili ili pridonose hrvatskom povijesno-kulturnom razvoju u prošlosti i sadašnjosti odajemo svima njima dužno priznanje na način na koji su to svojim pregalaštvom i djelima zavrijedili.

Lovorka Čoralić

H I S T O R I J S K I
Z B O R N I K

IZDAVAČ: Društvo za hrvatsku povjesnicu

REDAKCIJSKI ODBOR

Mirjana GROSS, Zagreb

Ivan KAMPUŠ, Zagreb

Tomislav RAUKAR, Zagreb

Petar STRČIĆ, Zagreb

GLAVNI I ODGOVORNI UREDNIK

Ivan KAMPUŠ

TAJNIK REDAKCIJE

Ivica PRLENDER

LEKTOR

Branko ERDELJAC

Adresa uredništva:

Društvo za hrvatsku povjesnicu

Zagreb, Odsjek za povijest, Filozofski fakultet

Ul. Đure Salaja 3

Narudžbe šaljite na navedenu adresu

Cijena ovog broja iznosi 100 kuna

Izdanje časopisa sufinancira

Ministarstvo znanosti i tehnologije Republike Hrvatske

Slog i prijelom na kompjutoru: DENONA, Pergošićeva 8 – Zagreb

Tisak: KRATIS, Vrapčanska 15 – Zagreb, svibanj 1995.

Uvez: GRAFOUVEZ, HBZ 41 – Velika Gorica